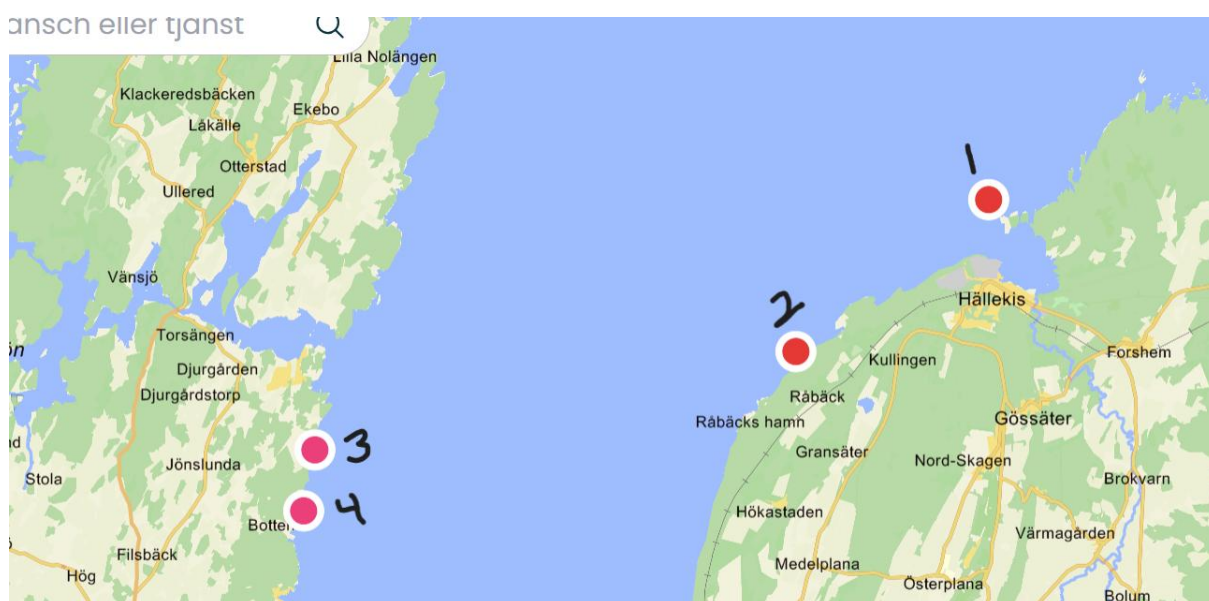

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Selektiva redskap – utveckling för långsiktigt hållbart fiske

Projektet har nu kommit så långt att vi testat de nya ryssjorna under en säsong på platser där det tidigare funnits ryssjor och där det finns statistik för fångsten över tid. Vi har utifrån detta kunnat dra en hel del värdefulla slutsatser. På kartan nedan visas placeringen av ryssjorna. Platsen 1 och 2 är nya ryssjeplatser, medan platsen 3 och 4 är platser där det tidigare funnits stora ryssjor och där det finns statistik över fångsten över tid.

Nya ryssjor på gamla platser

De selektiva redskapen på plats 3 och 4 sattes i sjön under första veckan i april 2025. De plockades upp under sista veckan av november.

Lastning och isättning

Lastningen gick väldigt mycket lättare än tidigare då det är ett mindre antal diagonallinor, inga kretsar, en mindre mängd ankarstöd, samt den nya lättare vikten på blyteln. Detta kombinerat bidrog till ett smidigare och lättare arbete.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Som jämförelse kan nämnas att standarden för ålryssjor är 1-2kg blyteln/m. Projektryssjorna 3 och 4 är utrustade med 0,4kg blyteln/m på såväl arm som ryssja.

Sjösättningen

Tack vare den nya utformningen behöver vi inte längre ta hänsyn till att dra isär och ankra de långa kretsar à 50 meter innan strömmen fångar upp dem på utsatta platser. Detta i sin tur innebär att det inte behövs en extra båt med förare vid isättningen. Tack vare detta blir det också möjligt att sätta i ryssjorna även i lite hårdare vind, vilket bidrar till att antalet möjliga dagar för isättning kan öka.

Upptag

Upptaget var viktmässigt betydligt lättare än de gamla ryssjorna. Däremot upplevde vi att det blev väldigt mycket material i "fyrkanten" där det stundtals var svårt att förstå var i ryssjan vi befann oss. Detta är extra viktigt på stora ryssjor då arbetet blir lättare om man drar likvärdigt i för och akter.

Fisket

Vi märkte tidigt att de nya ryssjorna fiskade sämre än de gamla, jämfört med snittfångsten/år de senaste fem åren. Minskningen var generell, ingen art utmärkte sig. Det är många faktorer som styr fångsten såsom populations cykler, temperaturer, strömmar, lek, migrationer och inte minst vinden. Med detta i åtanke gjordes inga förändringar under säsongen utan vi samlade på oss erfarenheter och dokumenterade dessa för att kunna använda dessa under vinterns justeringar av ryssjorna.

Under säsongen kunde vi se att trots att temperaturen steg höll mönstret med mindre fångst i sig, i synnerhet för gös och vitfisk.

Många tankar fanns redan då kring vad i utformningen som bidrog till detta. Efter att ha studerat fiskarnas beteende i anslutning till ryssjan drog vi slutsatsen att armens infästning inte var optimal.

Vi kunde också se att efter den första riktig hårda pålandsvinden blev det för hårt tryck på just infästningspunkten för armen, detta gjorde att den tryckes ifrån ryssjan, trots att vi lagt ankarna med mycket större vinkel för att förhindra det. Med andra ord hade fisken chansen att simma runt armens slut och vidare förbi med vind/ström.

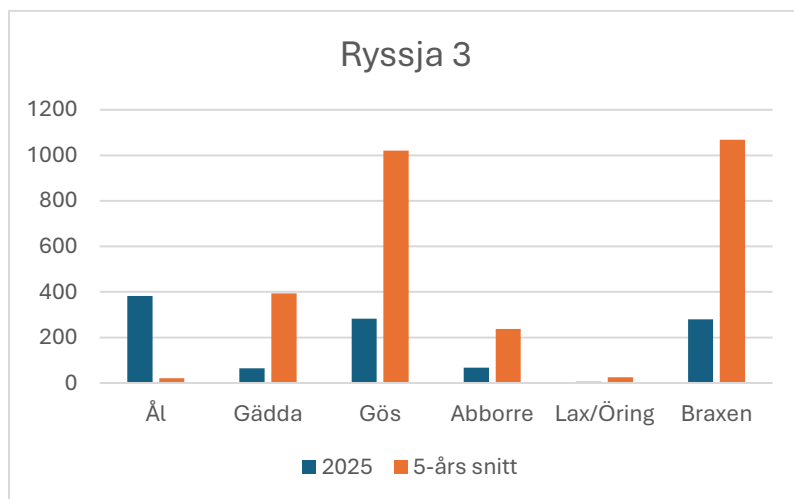
Medfinansieras av
Europeiska unionen

Ålen var dock undantaget så här långt då fisket av den följde tidigare fångststatistik. Vi funderar på om det kan vara så att ålen är mer benägen att bara följa armen och sedan simma rakt framåt?

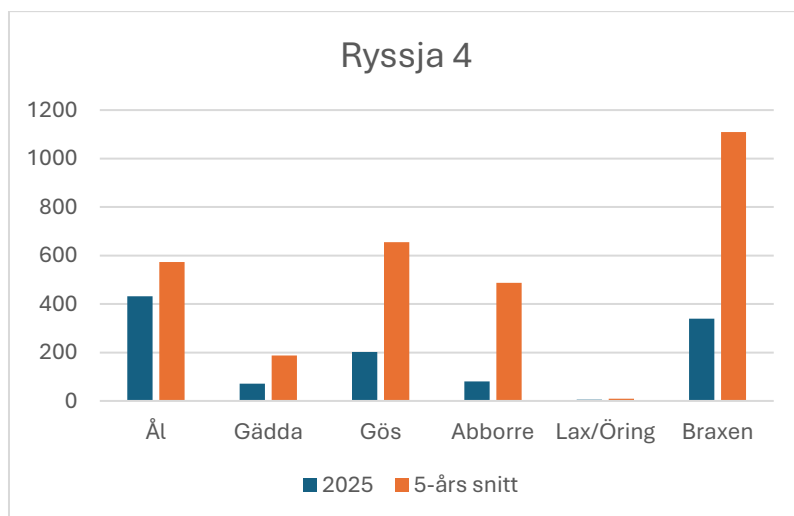
I början av oktober förvann den lilla mängd gös som varit helt. Ålen ökade men tyvärr inte heller den så som den borde gjort under de korta perioder med nordanvind som var i okt/nov. Nordanvinden är ett måste för ett bra ålfiske i Kinnevikens under hösten.

Statistik över fisket

För ryssja 3 minskade fisket för alla målarter, utom för ål där fångstarmen och de bättre anpassade maskorna ledde till en bättre fångst.

För ryssjan på plats 4 minskade fisket för samtliga målarter:

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Gamla utformningen av ryssjor på nya platser

Isättningen gjordes av båda ryssjorna i början av april.

Ryssja nr 1

Den första ryssjan sattes på en plats som jag valt kalla nr 1, (se bild) här sattes en av våra traditionella storryssjor, vilken är 13,5m djup med dubbla kretsar 50m på vardera sida och med 1,5kg bly/m i underkant. Bottendjupet är dock enbart 10,5m. Denna plats är hårt utsatt för ström, sydvästvind och med en botten som är mycket hård, den består inte av sten men en blandning av grus, sand och bitvis inslag av lera. Under det ca 0,5-1m tjocka lagret sediment ligger Slätberg.

Fisket

Detta är ett bra ställe för att fånga fisk på pappret, men inte ett bra val för en standardryssja som man vill ska stå still. Vi har därför följt hur den betett sig under året med stor nyfikenhet. Det visade sig att denna ryssja flyttade sig helt vid 4 tillfällen under försäsongen. Kretsarna blåste ihop och stängde ryssjan 3 av dessa gånger. Samtliga ankare flyttade sig i olika riktningar och huvudankaret släppte, samt kanade inåt ca 40m.

Efter alla "missöden" lyckades vi till slut någon gång i slutet av juni få den att sitta fast, och förbli fast genom att sätta tre ankare per stöd på kretsarna och ett extra huvudankare positionerat 30m bakom det första som höll den på plats. Vi har lagt totalt ca 25h på att bara ordna till ryssjan i olika omgångar så att den är öppen och fiskar.

När ryssjan väl låg stadigt på plats fiskade ryssjeplats 1 bra, speciellt bra var det med ål på hösten när nordanvinden stod på vilket är positivt. Abborren var väldigt bra tidigt, men vi missade en stor del av just den tidiga säsongen för abborre och även braxen pga. Ryssjans förflyttningar.

Tankar inför framtiden på plats 1

Vi tror och hoppas att med mindre mängd garn och helt utan kretsar bör den nya versionen av ryssjan stå betydligt bättre här nästa säsong när vi roterar platserna inom projektet. Vi kommer starta med att sätta ett huvudankare och två ankare per hörn för att se om utformningen isig fungerar bättre än den ursprungliga i hård ström och vind.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Ryssja nr 2

Plats 2 (se bild) är betydligt djupare. Det är 12,5m till botten och enbart lera på botten. Även här satte vi en standard storryssja likt den på plats 1.

På denna plats är det kraftigt strömmande vatten och ryssjan är hårt utsatt för all vind utom den ost/sydostliga. Här flyttade sig enbart den kretssidan som vetter mot sydväst flertalet gånger. En gång så pass att ryssjan stängdes, upprepade åtgärder krävdes men inte lika tidsödande som på plats 1. Vi la ner ca. 3h totalt för att rätta till ryssjan.

Fisket

Fångstmässigt verkar platsen lovande. Vi fick mycket gös under stor del av säsongen. Övriga arter var så som förutspått/liknande som andra ryssjeplatser.

Dykning/filmning med undervattensdrönare

Detta inslag i projektet var nog det som var mest spännande och mest givande, trots att sikten i Vänern är begränsad kunde viktiga saker noteras.

Upptäckter kring utformning

Den nya utformningen och med en mindre mängd bly i underkant 0,4kg/m stod bra i sjön, vi ser inga som helst problem med minskningen av blyteln ur ett fiskeperspektiv. Däremot underlättar detta mycket vid isättning och upptag, vilket förbättrar arbetsmiljön och gör isättning och upptag säkrare.

Längden på fällorna måste justeras ner, de är för långa i nuvarande form. Beroende på vilket håll det strömmar från stänger de ryssjan eller vilseleder fisken.

Armens infästning till ryssjan är enkel och lättarbetad och sitter bra fast. Men det är för stor risk att denna flyttar sig ifrån ryssjan vid hård ström/vind. Detta måste justeras.

Fyrkanten upplevs som lite väl tilltagen. Fisken får för mycket utrymme och därmed alternativa vägar ut. Den är också svårare att hantera, i synnerhet vid upptagningen.

Betydelsen av rätt mängd garn/höjd på ryssjan

Eftersom vattenståndet i Vänern kan variera med upp till 1m måste varje ryssja byggas med 1m övergarn för att säkerhetsställa att flötena är i ytan och påvisar ryssjans position, både för oss och för allmänheten.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Materialet i garnet är polyeten som flyter, därför har tidigare en uppfattning spritts att detta inte påverkar fisket på något betydelsefullt sätt. Det dras isär i alla fall.

Vid iakttagelserna under vattnet kunde vi dock se raka motsatsen. Det överhängande materialet bildade snarare ett hinder för fisken, både när det gäller att följa armen och vid ingången in i mungarnet som blev mer bulligt och knöligt än den raka motorväg vi sett framför oss. Detta kan definitivt vilseleda fisken och då kanske främst den som är bottenbunden. Det varierande vattenståndet går inte göra något åt men med denna information till hands kommer vi aldrig mer sjösätta en för platsen överdimensionerad ryssja (exempelvis en 12m hög ryssja där djupet är 10m).

Betydelsen av ett hårt uppsträckt fiskhus/hals

Att fiskeredskapen skall vara sträckta och öppna är en självklarhet. När fiskhuset åter spänns ut efter att vi vittjat, görs detta med hjälp av motorn som kraft. Under filmningen noterades att fiskhus samt hals var spänt så pass hårt att ringarna där hals möter fiskhus drogs isär, så pass att ålen lätt kan passera ut på sin väg in, vi har tidigare arbetat med 4st fästpunkter på ringarna. Detta kommer efter denna insikt att dubblas till 8. Sträckningen kommer dessutom göras något lösare, detta för att ej fresta på infästningen av garnet i sista ringen i huset.

Slutsatser kring utveckling av ryssjorna efter år 1

Vi har under årets arbete och filmning kunnat identifiera några förändringar som vi tror kommer att åtgärda de problem vi haft med de nya ryssjorna, vi har också dragit nya slutsatser kring de "gamla ryssjornas" utformning tack vare projektet:

- Kortare fällor
- Ny Infästnings punkt för arm inne emellan fällans väggar.
- Ökning med antalet infästnings punkter till ringarna där hals/hus möts.

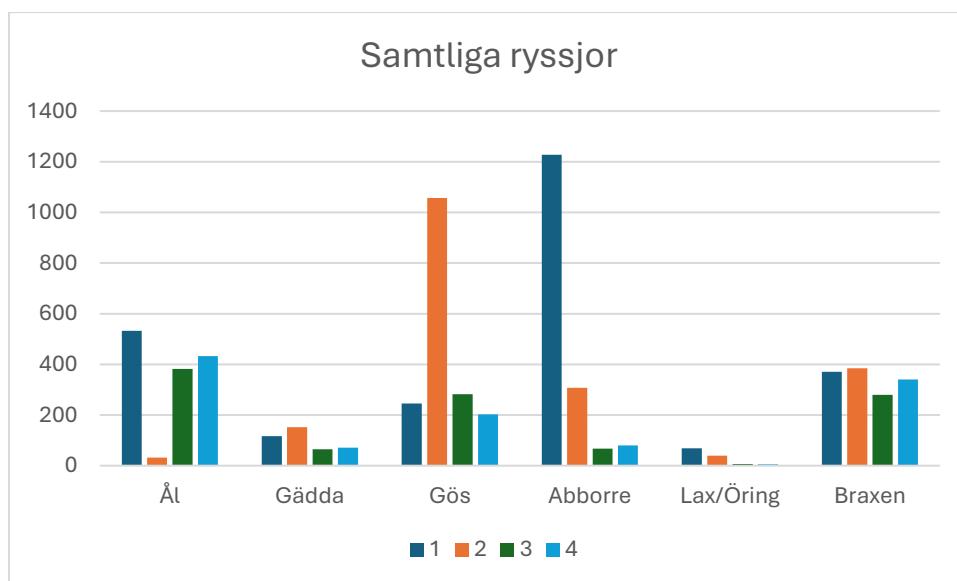
Under vintern kommer vi därför bygga om en ryssja med ovanstående förbättringar samt en mindre fyrkant. Från 16x16m ner till 12x12m. På den andra ryssjan kommer vi att behålla storleken 20x20m på fyrkanten men i övrigt bygga om den i enligt med punkterna ovan.

Statistik över fisket 2025

Fångsten på de fyra platserna såg under säsongen ut som i diagrammet nedan.

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Sammanfattning

Vi arbetar för att vidareutveckla selektiva redskap för de förutsättningar som gäller i våra stora insjöar. Syftet är att kunna maximera fångsten samtidigt som vi värnar om ett hållbart fiske och friska sjöar. Det borgar för ett långsiktigt hållbart fiske och en akvatisk mångfald.

Vi arbetar med att utveckla selektiva ryssjor som är anpassade för de förutsättningar som gäller i Vätern och hoppas under projektet senare skede också kunna justera dem för att fungera i Vättern. Med noggrant anpassad maskstorlek för att selektera typ och storlek av fisk och en konstruktion som både gör det enklare att hantera ryssjorna och är bättre anpassad efter målfiskarnas beteende kan vi bli mer träffsäkra, samtidigt som småfisk och oönskade arter skonsamt simmar vidare utan skada.

Petter Jakobsson

Yrkesfiskare & Grundare av Kultes Gård AB